

Wij maken water waardevol

onze bijdrage aan een circulaire economie

Beleidskader circulaire economie, oktober 2018

A photograph of a water treatment plant. On the left is a large white spherical tank. In the center and right are several tall, cylindrical green tanks. In the foreground on the right, there are blue rectangular structures, possibly part of a building or another type of tank. The background shows green trees and a clear sky.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

1. Naar een circulair waterschap in 2050

Waterschap Vallei en Veluwe is in 2050 volledig circulair! Voorliggend beleidskader is een uitwerking van de bestuurlijke ambitie die is verwoord in de Voorjaarsnota 2018-2022. Hierin heeft het bestuur besloten dat Waterschap Vallei en Veluwe zich op termijn gaat positioneren als Klimaatschap. Circulaire economie en energietransitie zijn twee belangrijke pijlers om een energie- en klimaatneutraal waterschap te zijn.

In dit beleidskader circulaire economie hebben we deze ambitie in heldere doelen vertaald. Hiermee bieden we een handelingsperspectief aan medewerkers en partners en spreken we een inspanningsverplichting af. Op deze manier biedt het beleidskader voldoende ruimte om actuele ontwikkelingen mee te nemen en bij de uitvoering in de programma's zo nodig doelen bij te stellen. De impact van dit beleidskader wordt meegenomen in de voorjaarsnota 2020-2024.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Aanleiding

Onze samenleving verwacht steeds meer van ons dat we slim omgaan met de grondstoffen die we in onze processen onder handen hebben; duurzaam én maatschappelijk betaalbaar.

Door toenemende schaarste en uitputting van bronnen neemt de competitie om energie, grondstoffen en voedingsstoffen toe.

Met de droogte van 2018 kwam dit ineens heel dichtbij. Zoet water in ons beheergebied werd schaars. Dit betekent dat ons water en alles wat hiermee samenhangt nog waardevoller wordt als grondstof en dat wij het ook steeds meer als zodanig moeten gaan behandelen.

We voelen de urgentie en geloven dat een lineaire economie eindig is en geen oplossing biedt voor de uitdagingen waar we voor staan. Daarom hebben we onszelf als doel gesteld om in 2050 circulair te zijn. In een circulaire economie bestaat geen afval meer. Dat komt doordat producten efficiënter en biobased worden ontworpen en (rest)materialen zoveel mogelijk worden (her)gebruikt. Een manier van werken waarbij het behoud van waarde en het minimaliseren van afval voorop staat sluit naadloos aan bij waar ons waterschap voor staat: duurzaam, toekomstgericht en innovatief.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Afbakening en scope

- Dit beleidskader circulaire economie is een strategie op hoofdlijnen en vormt de basis voor de te stellen doelen in het programma circulaire economie. Het is geen uitvoeringsprogramma.
- Consequenties van dit beleidskader, zoals meer inzet van medewerkers om samen met andere organisaties kringlopen te maken, verschuiving naar andere begrotingsposten of een andere wijze van afschrijven, worden uitgewerkt in het programma circulaire economie.
- Bij een circulaire economie gaat het om waardeketens en om vraaggestuurd werken. Zonder vraag hebben onze stromen namelijk geen waarde. Daarom gaan we in deze beleidsnota nadrukkelijk in op het aspect samenwerking met onze (regionale) ketenpartners én op de manier waarop we ons eigen huis op orde willen maken.
- De essentie is dat we circulaire economie als uitgangspunt stellen bij de uitoefening van al onze taken. Onze kerntaken en -waarden blijven hetzelfde, het verschil is de manier waarop we deze uitvoeren om onze doelen te bereiken.
- De energiebesparing en doelstelling om 100% van onze energie uit primaire bronnen te halen dragen ook bij aan een circulair waterschap. Deze doelen zijn opgenomen in het energiebeleidskader en worden hier daarom niet verder beschreven.
- Circulair handelen draagt in veel gevallen bij aan het reduceren van de CO2 emissie. Maar anders dan bij energietransitie is CO2 emissie verlagen niet het hoofddoel.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons?

Wij gebruiken de definitie van MVO Nederland: De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd.

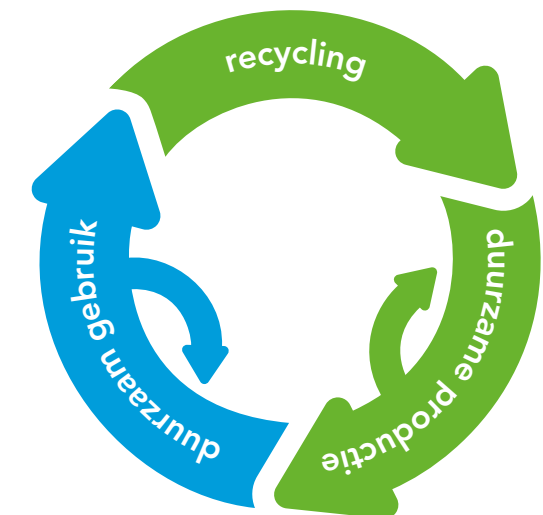
Bij een circulaire economie wordt gekeken naar de hoogste waarde voor de economie (het verdienmodel moet werken voor alle betrokken partijen), en de minste schade voor het milieu. Producten en diensten worden zo ontworpen dat afval verdwijnt en negatieve gevolgen minimaal zijn.

Materialen worden oneindig en zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt, alle energie is afkomstig uit hernieuwbare en duurzame bronnen en menselijk en natuurlijk kapitaal (mensen en ecosystemen) worden structureel versterkt in plaats van te worden gedegradeerd door economische activiteiten. Kernbegrippen zijn vermindering, hergebruik en recycling.

Lineaire economie

Circulaire economie

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

2.1 Waardeketens

Om hoogwaardig hergebruik te borgen zijn waardeketens nodig. In een circulaire waardeketen zijn andere businessmodellen van toepassing dan het conventionele model, dat als doel heeft financiële winst te behalen. Naast winst (of kostenbesparing) zijn waarden in een circulair businessmodel gericht op duurzaamheidswinst, sociale winst en/of

milieuwinst in de hele keten. En bovenal gericht op gebruik in plaats van verbruik. Circulair handelen vraagt om buiten onze organisatiegrenzen te kijken en met een hele keten aan organisaties te werken aan een gezamenlijk belang. Alleen op deze manier wordt de hoogste economische waarde en minste milieuschade bereikt.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

3. Ambities en afwegingskader

Circulaire economie is een trending topic en dat is terug te zien in alle beleidslagen; van de mondiale sustainable development goals tot afvalloze regio's. Meer hierover staat in bijlage 2.

Nederland wordt internationaal als koploper gezien in de transitie naar een circulaire economie en in onze regio wil de provincie Gelderland de eerste afvalloze economie in Nederland worden. Ook wij willen de (regionale) circulaire economie versterken. De hierna volgende ambities geven aan hoe wij dit willen gaan doen. Deze ambities komen overeen met de rijks- en regionale ambities waar we ons als waterschap aan hebben gecommitteerd. Deze zijn meestal gesteld voor 2050.

Daar waar dit nuttig en zinvol is, hebben we een tussenstap toegevoegd met een jaartal dichterbij.

Maar hoe meten we of we deze doelen halen?

In de huidige situatie zijn onze werkprocessen en al onze beslissingen volledig gebaseerd op een lineaire economie. Om een goed beeld te krijgen van ons circulair handelen in de huidige situatie (en daarmee in de toekomst om onze doelrealisatie te kunnen meten) hebben we in bijlage 3 een overzicht van de situatie in 2018 opgenomen: dit is de nulsituatie.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

3.1 Ambities primaire processen *produceren op ons rioolwater en oogsten uit ons watersysteem*

In 2021 hebben we vier circulaire voorbeeldprojecten gerealiseerd.

Het duurt nog even voordat het 2050 is. Maar om onze ambitie te bereiken is het belangrijk dat we nu al aan de slag gaan. In het kader van denk groot en begin klein gaan we daarom doen! In het watersysteem zijn we al voor een deel circulair aan het werken. Denk aan ons dijkmaaisel dat al nuttig wordt ingezet in “Van berm tot bladzijde”. In de waterketen zijn we gestart met bijvoorbeeld de Energie- en grondstoffabrieken. Circulair doen is het uitgangspunt. Hiervoor willen wij in 2021 vier circulaire voorbeeldprojecten gerealiseerd hebben. In de jaren daarna zal dat aantal groeien totdat uiteindelijk circulair de norm is en alle projecten circulair worden uitgevoerd via het afwegingskader en de zeven R-strategie (bijlage 1).

Vanaf 2025 zijn al onze lange termijnkeuzes 100% circulair.

Om de juiste keuzes te maken voor de toekomst stoppen we met het maken van kostengedreven business cases voor projecten. In plaats daarvan gaan we werken met value cases, waarbij naast kosten (of kostenbesparing) de “winst” op het gebied van duurzaamheid, milieu en maatschappij bepalend zijn bij het maken van keuzes.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

In 2030 gebruiken we 50% minder primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen).

Hierbij volgen we het Rijksbeleid. Circulair werken betekent zuiniger en slimmer omgaan met grondstoffen, en dan vooral met de niet herbruikbare varianten. Een voorbeeld bij ons waterschap is het gebruik van metaalzouten en polymeren. Dit gebruik kunnen we voorkomen door aanpassing van onze processen waardoor deze niet meer nodig zijn. Lukt dat niet dan zorgen we ervoor dat deze grondstoffen een product opleveren voor hergebruik, of vervangen we de niet herbruikbare grondstoffen voor milieu onschadelijke varianten.

In 2030 is 100% van ons effluent aangepast aan de kwaliteit van de afnemer.

Zoet water wordt in de toekomst in sommige periodes schaars in ons beheergebied. In het watersysteem neemt de vraag naar meer én kwalitatief goed water toe. Wij gaan helpen de zoetwatervoorraad op peil te houden door onze effluentkwaliteit nog meer aan te passen aan de kwaliteit die het watersysteem ter plaatse vraagt. Watersysteem en waterketen worden hiermee nadrukkelijk aan elkaar gekoppeld.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

In 2030 zetten we 30% en in 2050 100% van het rioolwater om in waardevolle grondstoffen.

Rioolwater is een bron van grondstoffen die in de huidige situatie grotendeels worden “weggegooid”. De komende jaren gaan we hier verandering in brengen, de focus ligt hierbij vooral op onze grootste stromen; water en slib. De wetgeving die momenteel nog belemmerend kan zijn, hoeft ons hierbij niet in de weg te zitten. We worden namelijk in een aantal gevallen zelf de leverancier van onze eigen grondstoffen.

In 2040 worden de biomassastromen uit ons watersysteem hoogwaardig hergebruikt.

In het watersysteem wordt al circulair gewerkt; ons maaisel wordt hergebruikt als brandstof en het materiaal dat na baggeren vrijkomt geven we terug aan de natuur. Maar het kan nog beter. Er worden momenteel onderzoeken gedaan naar het gebruik van bermmaaisel voor biocomposiet en we kunnen er ook papier van maken. De volgende stap is om te onderzoeken hoe we met onze ketenpartners een nog hoogwaardiger hergebruik van biomassa kunnen realiseren. Daarnaast stoppen we met maaien en baggeren als dit niet nodig is. Hiermee besparen we energie.

Vanaf 2022 zetten we in op 100% gebruik van zuiveringslib als duurzame energiebron en maximale grondstoffenterugwinning uit slib.

Voor zuiveringslib geldt dat de wetgeving het hoogwaardig hergebruik voorlopig nog in de weg staat. Daarom gaan we samen met onze collega waterschappen onderzoeken hoe we in de toekomst kunnen komen tot 100% hoogwaardig hergebruik van slib.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

waterschap
vallei en
veluwe

3.2 Ambitie bedrijfsvoering *circulair huis creëren*

Vanaf 2025 kopen we 100% circulair in en zijn onze aanbestedingen 100% circulair.

Om circulair te werken moet niet alleen onze output circulair zijn, maar ook onze input. Dit zijn alle producten, materialen en grondstoffen die we inkopen. Met de aanpak duurzaam GWW kopen we vanaf 2020 100% duurzaam in. Hiermee zetten we een stap in de goede richting. Maar circulair inkopen gaat verder.

Bij alle inkoop en aanbestedingen nemen we de circulaire principes, zoals grondstoffengebruik, (CO₂) emissie, en herbruikbaarheid nadrukkelijk mee in de selectie- en gunningscriteria. We gaan daarnaast van onze leveranciers en marktpartijen eisen dat zij transparant zijn over de herkomst van hun grondstoffen en materialen en krijgen hiermee inzicht in de meest waardevolle aanbieding. Hier selecteren we op; waardevolle herbruikbare producten, grondstoffen en materialen.

A background image of a waterfall with white foam at the base. The image is partially obscured by a white curved shape at the bottom.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

3.3 Afwegingskader

Voor ons waterschap betekent circulair handelen dat wij onze activiteiten toetsen aan de volgende principes

- ① We gebruiken zo min mogelijk grond- en hulpstoffen, energie en water.
- ② Alle grond- en hulpstoffen, energie en water worden zo veel mogelijk gewonnen uit hernieuwbare bronnen. Ketens van energie, water, organische stof, nutriënten, etc. worden gesloten.

- ③ De grondstoffen van onze 'verbruiksproducten' (zoals polymeren) zijn biologisch afbreekbaar en worden (na eventuele onttrekking van nog waardevolle grondstoffen) teruggegeven aan de natuur.
- ④ We richten ons op maximaal hoogwaardig hergebruik van producten en grondstoffen en op minimalisatie van waardevernietiging. Waardebehoud wordt gemaximaliseerd door eerst te kijken naar producthergebruik, vervolgens hergebruik van onderdelen en als laatste hergebruik van grondstoffen. Dit principe passen we toe bij onze eigen primaire processen, maar ook in onze projecten en bij andere producten die we inkopen.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

- ⑤ Producten, installaties, kunstwerken en gebouwen (assets) worden zo ontworpen en gemaakt dat deze aan het eind van de gebruiksfase makkelijk demontabel zijn en materiaalstromen eenvoudig gescheiden kunnen worden.
- ⑥ Bij onze gebruiksproducten, zoals meubilair, maar ook apparatuur en installaties, geven we de voorkeur aan één van deze opties:
 - we betalen voor gebruik (incl. service) en niet meer voor bezit.
 - de producent neemt het product na gebruik weer terug voor hergebruik.
- ⑦ Schadelijke emissies naar het milieu of mensen worden zoveel mogelijk voorkomen. Dit geldt voor de hele keten; van productie en gebruik tot verwerking.
- ⑧ Een belangrijke succesfactor is (cross-sectorale) ketensamenwerking gericht op het creëren van meervoudige waarde. Hierbij vermeerderd niet alleen de economische waarde van alle bedrijven in de keten, maar ook de ecologische en sociale waarde.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

4. Samen kringlopen maken

In ons beheergebied zijn al een aantal regio's en netwerken actief op het gebied van circulaire economie. Hierin zitten de organisaties die ons kunnen helpen bij het vinden van partners om waardeketens mee te vormen.

We noemen de op dit moment meest actieve (dus niet alle!) netwerken in onze regio met als doel handvatten te geven bij het zoeken naar waardeketens.

In bijlage 4 hebben we een korte beschrijving van deze netwerken opgenomen.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

ACTIEVE NETWERKEN

- Cleantech
- Foodvalley
- Circles
- Utrechtse Cirkelregio Programma

4.1 Actieve netwerken in ons beheergebied

In zowel de Cleantech regio als in regio FoodValley wordt met prioriteit gewerkt aan circulaire economie. Cleantech heeft duidelijke doelen gesteld op het gebied van circulaire economie en wil in 2023 de meest circulaire regio van Europa zijn.

De doelen zijn zo gesteld dat zowel duurzaamheid als economie samen een plek hebben gekregen. Foodvalley heeft in mei 2017 een samenwerkingsprogramma vastgesteld waarin het doel is geformuleerd om ondernemers te ondersteunen bij de transitie naar een circulaire voedselketen.

CIRCLES is een cluster van ondernemers, initiatieven en overheden in Oost-Nederland dat wil bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. Zij zijn voor de provincie Gelderland de organisatie om ketenpartners bij elkaar te brengen.

In het Utrechtse Cirkelregio Programma heeft Natuur en Milieu Utrecht verschillende organisaties met circulaire initiatieven met elkaar verbonden. Er wordt onder andere gewerkt aan afvalvrije gebieden en aan een biobased economy.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

4.2 Waarderegisseur over ons water en aanjager bij waardeketenvorming

De huidige wetgeving staat het hoogwaardig hergebruik van grondstoffen uit het watersysteem en de waterketen nog niet altijd toe. Voor de korte termijn zijn partijen in de landbouw en bouw de meest kansrijke actoren om waardeketens mee te vormen. Dat neemt niet weg dat we nu in de volle breedte gaan samenwerken. We voorzien hierbij voor onszelf de volgende rollen in volgorde van participatieniveau:

- Als het gaat om “ons eigen huis op orde maken” acteren we als waarderegisseur. We stellen onszelf als voorbeeld door zowel in de input (inkoop) als de output (geen afval meer en maximale herbruikbaarheid van onze stromen) de circulaire principes toe te passen.

- We willen meedoen met de voorlopers in ons beheergebied. In de voorloperregio's Cleantech en FoodValley zetten we volop in op de samenwerking met als doel het aanjagen van en het initiatief nemen bij de vorming van waardeketens voor onze stromen. Kunnen we hierbij een reststroom van een ander meekoppelen? Dan onderzoeken we dit. Een grondstof heeft geen waarde zonder vragende partij. Het liefst werken we daarom vraaggestuurd. Vanwege de onbekendheid met de potentie in ons watersysteem en de waterketen zal dit niet altijd kunnen. In dat geval zoeken we zelf actief naar potentiële afnemers. Het CIRCLES cluster en het Utrechtse Circkelregio Programma bieden mogelijkheden om partners te vinden voor het maken van kringlopen.
- We denken mee en inspireren andere partijen die we ontmoeten, brengen organisaties bij elkaar voor het vormen van waardeketens en dragen actief bij aan kennisagenda's en regio strategieën. Ook als we zelf geen directe rol hebben in een waardeketen delen we onze kennis en goede voorbeelden en stellen we ons netwerk ter beschikking.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Bijlage 1 circulaire checklist

Met deze checklist, die van boven naar beneden de mate van circulariteit aangeeft, gaan we de meest circulaire aanpak bij onze initiatieven zoeken.

de 7 R's	toelichting	vraag
refuse	niet doen wat niet hoeft	Is het echt nodig om je doelen te bereiken?
	van bezit naar gebruik	Moeten we eigenaar worden (willen we een lamp of lichaturen bijvoorbeeld)?
reduce	beperken	Worden zo min mogelijk grond- en hulpstoffen, energie en water gebruikt? Worden grond- en hulpstoffen, energie en water gewonnen uit hernieuwbare bronnen?
	hergebruik	Kunnen we het product/materiaal tweedehands aanschaffen?
re-use	vraaggestuurd werken en obv waardeketens	Ligt er een concrete vraag vanuit de markt, of is er zicht op het vormen van een waardeketen? Kunnen we zelf de klant zijn?
	werken volgens de waardepiramide	Is er sprake van maximaal hoogwaardig hergebruik van producten en grondstoffen en minimalisatie van waardevernietiging?
	robuust en flexibel	Is er sprake van maximale robuustheid (toekomstbestendig voor onszelf ofwel geschikt voor een ander) en flexibiliteit (bijvoorbeeld modulair gebouwd)
repair	vernieuwen of verbeteren?	Kan het na gebruik gerepareerd of verbeterd worden ipv weggegooid?
re-gift	weggeven wat voor ons niet meer van waarde is	Heeft een ander er na gebruik nog wat aan?
recover	ketens sluiten	Is er sprake van maximaal gesloten kringlopen waarbij energie, water, organische stof en nutriënten maximaal worden hergebruikt?
recycle	hergebruik	Is het recyclebaar?

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Bijlage 2 beleidscontext

Mondiaal

Op 25 september 2015 zijn de lidstaten van de Verenigde Naties het eens geworden over de 17 'Global Goals for Sustainable Development'. Het leveren van een significante bijdrage aan een circulaire economie, raakt meerdere van deze doelen voor duurzame ontwikkeling.

Europees

Eind 2015 heeft de Europese Commissie een ambitieus nieuw pakket voor de circulaire economie goedgekeurd ter stimulering van de overgang naar een circulaire economie in Europa, waardoor het mondiale concurrentievermogen, duurzame economische groei en nieuwe werkgelegenheid worden gestimuleerd en versterkt.

Op 22 mei 2018 zijn nieuwe EU doelen voor voorkomen, en indien dit niet mogelijk is, recycling van afval gesteld. Efficiënter beheren van afval wordt gezien als een eerste stap richting een circulaire economie.

Nationaal

Rijksbreed programma circulaire economie

In oktober 2016 is het Rijksbrede Programma Circulaire Economie gepresenteerd. In dit stuk, getiteld Nederland Circulair in 2050 is, namens meerdere ministeries, een rijksbreed plan opgesteld voor de succesvolle implementatie van de circulaire economie. De ambitie die in dit plan wordt geformuleerd is om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken dan nu, en om in 2050 een volledig circulaire nationale economie te hebben.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Grondstoffenakkoord

Om de ambitie zoals verwoord in het rijksbrede programma te bereiken is er door de overheid, waaronder de Unie van Waterschappen (UVW) en partijen uit het bedrijfsleven in januari 2017 een intentieovereenkomst gesloten: het Grondstoffenakkoord. Hierin zijn de volgende drie algemene doelstellingen geformuleerd:

- grondstoffen in bestaande ketens worden efficiënt en hoogwaardig benut.
- waar nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden waar mogelijk fossiele, kritieke en niet-duurzaam geproduceerde grondstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen.
- nieuwe productiemethodes en producten worden circulair ontworpen, gebieden anders ingericht en nieuwe manieren van consumeren bevorderd waardoor de gewenste reductie, vervanging en benutting van grondstoffen ter versterking van de economie een extra impuls krijgt.

In het Grondstoffenakkoord heeft de Unie van Waterschappen de volgende bijdrage vanuit de waterschappen aangegeven:

- Waterschappen hebben de ambitie om de kringlopen te sluiten en in 2050 het Nederlandse afvalwater voor 100% om te zetten in waardevolle producten.

- In 2020 willen zij 40% duurzame energie produceren en ze verkennen de mogelijkheden om te komen tot volledige energieneutraliteit in de periode daarna. Veel wordt al gerealiseerd: op diverse rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) wordt grootschalig fosfaat teruggewonnen en ook zijn er steeds meer duurzame energieprojecten in het watersysteem.
- Projecten voor terugwinning van alginaat, cellulose, bioplastics en CO2 zijn in ontwikkeling en de locaties hiervoor in aanbouw.
- Tevens zijn er inmiddels 85 productlocaties voor biogas en zijn er 9 Energiefabrieken.
- Om deze projecten te realiseren wordt tevens samengewerkt met het bedrijfsleven (kennis van technieken en marktkansen).

Transitieagenda's

Een belangrijke afspraak in het Grondstoffenakkoord is het gezamenlijk opstellen van transitie-agenda's voor een circulaire economie. De transitieagenda's zetten de veranderstrategie uit voor de periode 2021/2025/2030. Er is gekozen voor focus op vijf prioritaire sectoren en ketens: biomassa en voedsel, kunststoffen, bouw, maakindustrie en consumptiegoederen.

Op 15 januari 2018 zijn de vijf transitie-agenda's gepresenteerd. Met name in de transitie-agenda's voor biomassa en voedsel, kunststoffen en bouw zijn strategische doelstellingen en actielijnen benoemd die voor Waterschap Vallei en Veluwe relevant zijn, bijvoorbeeld het actiepoint om onduidelijkheden in de (afval) regelgeving op te lossen.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Interbestuurlijk programma (IBP)

Het Interbestuurlijk Programma (IBP) is een vervolg op de investeringsagenda naar een duurzaam Nederland en op het regeerakkoord. Het is een samenwerkingsprogramma tussen het Rijk en de waterschappen, gemeenten en provincies en bevat de uitgangspunten voor een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke vraagstukken die de verschillende bestuurslagen overstijgen, bijvoorbeeld op het gebied van het sociaal domein, duurzame economische groei, energie en klimaat en mobiliteit.

Over de ambitie op het gebied van circulaire economie staat in het IBP het volgende: "De transitieagenda's circulaire economie worden uitgevoerd om te komen tot een circulair Nederland in 2050."

Over het behalen van deze ambities wordt in het IBP het volgende geschreven: "De overheden stellen regionale circulaire economie strategieën op, zo mogelijk in combinatie of afstemming met de regionale energie en klimaatstrategieën. Belangrijke invalshoek hierbij is welke initiatieven kansrijk en opschaalbaar zijn en waarbij een gezamenlijke inspanning van regio en Rijk nodig is. Er worden afspraken gemaakt over het circulair aanbesteden van gebouwen en infrastructuur."

Green deal duurzaam GWW 2.0

In deze green deal hebben de waterschappen afgesproken om in 2020 in alle projecten verantwoord om te gaan met grondstoffen en materialen. De aanpak duurzaam GWW is ontwikkeld om dit doel te bereiken.

Regionaal

De provincie Gelderland heeft met de uitvoeringsagenda Circulaire Economie gekozen voor een praktische aanpak via drie actielijnen:

- ① Zelf het goede voorbeeld geven.
- ② Slimme en schone industrie.
- ③ Ondersteunen van de ontwikkeling en toepassing van biobased grondstoffen.

De provincie heeft de volgende ambities:

- Gelderland wil de 1e afvalloze economie in Nederland worden.
- € 700 mln omzet, 5000 nieuwe banen, 50% minder grondstoffen in 2030.
- In 2020 hebben de helft van de bedrijven de omslag naar circulair ingezet.
- In 2020 is het energie- en grondstoffenverbruik met 10% afgenomen.
- In 2020 zijn wij de proeftuin voor slimme en schone industrie
- Kringlopen sluiten! Met 3 demonstratieprojecten: natuurvezels, mest en eiwitten

Bijlage 3 Waar staan we nu?

In de huidige situatie zijn onze werkprocessen en al onze beslissingen volledig gebaseerd op een lineaire economie. Toch hebben we al een aantal stappen gezet richting meer circulair handelen. Denk aan waterfabriek Wilp en aan van Berm tot bladzijde. Om een goed beeld te krijgen van ons circulair handelen in de huidige situatie (en daarmee in de toekomst om onze doelrealisatie te kunnen meten) geven we hier een overzicht van de situatie in 2018: de nulsituatie.

Primaire processen

In de periode oktober 2017 tot en met maart 2018 hebben Witteveen + Bos en Metabolic onze nulsituatie in beeld gebracht.

De belangrijkste conclusies zijn:

- Onze grootste grondstofstromen zijn water en slib.
- We winnen en verwaarden 6% van ons in influent aanwezige fosfaat.

- De biomassastromen afkomstig uit het watersysteem en landschapsbeheer worden al grotendeels benut. Er gaat een houtstroom naar een bioraffinaderij om vervolgens in de vorm van biobrandstof door houtkachels in Barneveld verbruikt te worden. Daarnaast wordt er maaisel gebruikt als (grondstof voor) veevoer en een tweede stroom hout als grondstof voor de papierindustrie ingezet
- Vrijkomende bagger en slootmaaisel worden momenteel grotendeels verspreid op de kant. Dit kunnen we zien als een vorm van lokale kringloopsluiting.
- Als we de verschillende energieverbruiksposten (rwzi, watersysteem, huisvesting en transport) naast elkaar zien, valt op dat de rwzi voor bijna 70% van de CO2-emissies vanuit de energiehuishouding verantwoordelijk is. Het grootste deel komt voort uit elektriciteitsgebruik voor de beluchting en door het slibtransport door derden.
- In het ontwaterings- en vergistingsproces op de zuiveringen verbruiken we metaalzouten en polymeren.
- De ingebedde CO2 in materialen van de zuiveringen (gebouwen en constructies) en in materialen van de persleidingen zijn maar een fractie van de CO2-emissies uit het proces van zuivering en verbranding in de WKK.

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Bedrijfsvoering

Circulair handelen is opgenomen in ons inkoopbeleid 2018 dat naar verwachting eind 2018 ingevoerd wordt. Bij invoering van dit beleid wordt bij elke aanbesteding getoetst dat de inkoopende partij borgt dat de producten of materialen aan het einde van de levens- of gebruiksduur weer met behoud van waarde in een nieuwe cyclus worden opgenomen. Ook het verminderen van het gebruik van hulpmiddelen valt onder de circulaire bedrijfsvoering, net zoals het kritisch zijn op het type apparaten dat we aanschaffen: waar zijn ze van gemaakt? Hoe energiezuinig zijn ze?

1. Naar een circulair waterschap in 2050

2. Wat is een circulaire economie en wat betekent dit voor ons

3. Ambities en afwegingskader

4. Samen kringlopen maken

Bijlage 1 circulaire checklist

Bijlage 2 beleidscontext

Bijlage 3 Waar staan we nu?

Bijlage 4 Actieve netwerken

Bijlage 4 Actieve netwerken in ons beheergebied

Regio Cleantech en FoodValley

De provincie Gelderland heeft samen met een aantal andere partijen zes grote gebiedsopgaven gesignaleerd, die samen met andere overheden, bedrijven en onderwijs- en kennisinstellingen worden aangepakt.

- De Veluwe: natuur en economie in balans.
- De Cleantech Regio: werken en verdienen aan een schone toekomst.
- FoodValley (Ede-Wageningen): gezond en duurzaam voedsel voor iedereen.
- De Achterhoek: 'smart' werken en wonen.

- Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen: versterken van de economische kracht.
- De Gelderse Corridor: schakel in het internationaal logistiek netwerk.

Voor elke opgave bepalen de samenwerkende partijen gezamenlijk de visie, doelen en projecten en leggen zij geld bijeen om de projecten mogelijk te maken. In zowel de Cleantech regio als in regio FoodValley wordt met prioriteit gewerkt aan circulaire economie. De Cleantech regio bestaat uit de Stedendriehoek-gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen.

Cleantech heeft duidelijke doelen gesteld op het gebied van circulaire economie. Regio FoodValley is een samenwerkingsverband van acht gemeenten Ede Veenendaal, Barneveld, Wageningen, Nijkerk, Renswoude, Rhenen en Scherpenzeel met vertegenwoordiging van kennisinstellingen en ondernemers. In mei 2017 is een samenwerkingsprogramma vastgesteld waarin het doel is geformuleerd om ondernemers te ondersteunen bij de transitie naar een circulaire voedselketen.

Circles

Om (mkb-)bedrijven en maatschappelijke organisaties bewust te maken van de noodzaak en voordelen van transformeren hebben 12 partners op initiatief van Stichting Kiemt en VNO-NCW Midden een brede aanpak ontwikkeld. Zij zijn verenigd in een cluster, CIRCLES: het platform voor iedereen - ondernemers, initiatieven en overheden - in Oost-Nederland die willen bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie.

Utrechts Cirkelregio Programma

Gemeente Utrecht, Amersfoort, de U15, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, provincie Utrecht, Utrecht Sustainability Institute en Economic Board Utrecht hebben de handen ineen geslagen in het Utrechtse Cirkelregio Programma.